

TELEGRAFUL ROMÂN

Nr. 67. ANUL XIV.

Telegrafulu eșo de doue ori pe septemana: joi'a și Duminec'a. — Prenumeratiunea se face în Sabiiu la espeditur'a foiei pe afara la c. r. poste, cu bani ga'ta prin scrisori francate, adresate catra espeditura. Pretiulu pnenumeratiunei pentru Sabiiu este pe anu 7. fl. v. a. car' pe o jumetate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și tieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Inseratele se platescu pentru inteia ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. și pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Sabiiu, in 25 Aug. (6 Sept.) 1866.

Evenimente politice.

Sabiiu in 24 Augustu.

Schimbaria ministeriului, séu mai bine reformarea acestui'a, prin repasirea unor'a și intrarea altor'a, erá in dílele din urma la ordinea dílei. De missiunea dlui de Mensdorff o tineau multi de fapta implinita asemenea inlocuirea acestui'a prin bar. de Hübner. Acum se spune ca Mensdorff remane in postulu seu.—

Despre ministeriulu unguurescu cu Sennyei in frunte, dupa aceea cu Lonyai și Urmenyi etc. cá membri se facea vorba, ca pe marti'a trecuta trebue sa fia denumiti. Pána acum nu avemu sciri positive in asta privintia. Unele dintre foile vieneze iau numai cu reserva acésta scire. Altele afirma ca in principu este acceptatu ministeriulu unguurescu și ca denumirea lui este amanata numai pána atunci, pána candu regimulu va castigá convingerea, ca barbati din partid'a lui Deák voru compune unu elaboratu despre afacerile comune, carele sa se póta primi in Vien'a. Candidatii ministeriului se dice ca suntu toti de nationalitate magiara.

In fati'a acestor'a Pesti Napló afla de bine sa dechiare, ca nici comisiunea de 67 și nici parlamentulu unguurescu nu se voru abate dela sustinerea legiloru din 1848, cá conditiuni de transactiune.

In unele cercuri nu suntu binevedite persónele desemnate pentru ministeriu, pentruca suntu din partid'a vechia conservativa. Alti se indestulescu și cu unu atare ministeriu, pentruca vedu intr'ensulu realizarea principului. De altmintrea acesti ministri suntu priviti de cesti din urma numai de berbecii cu carii sa se sferme murulu pentru a intrá in dorit'a stare constitutiunala.—

Majestatea Sea imperatés'a in urm'a colerei ce s'a ivitu si in Bud'a-Pest'a va parasi in curendu Ungari'a (au parasit'o) și dupa cum cetimu spre a nu reintórce curendu. Totu felulu de ovatiuni și manifestári cu ocaziunea calatoriei Majestátiei Sele suntu deprecate. —

W. Ztg. publica operatulu de pace ce contine 14 articuli, cari reguléza starea politica și finantiala a Austriei fatia cu Prussi'a și Germani'a, asemenea și protocolulu pentru schimbarea prinsiloru in resbelu.

Tropele prussiane se gata de plecarea și in 5 Septembrie voru și incepe a se pune in miscare cátra patri'a loru.

Din cas'a deputatiloru din Berlinu inregistrámu pre scurtu siedinti'a unei comisiuni, care are de a face cu incorporarea Hannoveri Nassaului etc. Conte de Bismarck a facutu in siedinti'a amintita unele descoperiri interesante pentru situatiune. Din descoperirile aceste se vede, ca populatiunea tieriloru invinse nu are pofta de a fi incorporate la Prussi'a. Regimulu prussianu nu se crede siguru de acuzitiunile (castigurile) sele și de aceea cauta cu ori și ce mijlóce sa-si asigure incorporárele mentionate in tempulu celu mai scurtu. De insemnatu suntu cu deosebire cuvintele ministrului presiedinte prussianu rostite cu acésta ocaziune. Elu dice: „Noi trebue sa avemu mare fóme de putere și unitate nationala, și sa nu intrebámu multu de modulu, cum are sa se servésca prándiulu.“

In legatura cu acésta descoperire sa mai adaugemu și scirea despre o resolutiune a camerei a dóu'a din Bavari'a, pentru alaturarea mai de aprópe lângá Prussi'a și acést'a din motivulu unitátiei nationala. — Despre negociáriile intre Prussi'a și Sassoni'a se dice ca regele cestei din urma s'a determinatu a se invoí cu conditiunile prussiane, celu putinu in cele esentiale. Care și cum suntu conditiunile, va fi de ajunsu cá sa insemnámu, ca suntu fórté multe semne, ca tropele prussiane nu au de cugetu a desiertá Sassoni'a, ci se asedia pe tempu mai indelungatu acolo.

Rus si'a se pronuntia prin diurnalulu de St. Petersburg asupr'a politice de fatia, ca pretensiunea ei de a se impartasi la regularea referintieloru europene nu fu sprijinita de celelalte puteri și asiá solidaritatea Europei este delaturata chiaru de cátra acei'a, cari au fostu intemeiat'o. Deci pe viitoriu avendu Russi'a actiune libera, dens'a va avé de cinosura numai și numai interesele ei nationala.

Despre Franci'a se scrie din Berlinu ca armárele ei se constatéza și pe cale oficiósa. Imperatulu Napoleonu an avisatu 80 milióné franci pentru cumparaturi și fabricári de puscii cu acu aprindiatoriu și de tunuri cari se incarca pre dinapoi. — Ministeriulu s'a schimbatu. —

In Angli'a a fostu in dílele trecute o manifestatiune populara póte nemai audita. La 250,000 de ómeni s'a adunatu spre a luá parte la unu meeting. Ministeriulu trecut adusesse in parlamentu unu proiectu de reform'a legii electorali, dupa care sa fia indreptatiti la alegeri și clasele lucratoriloru, dar nu cá pána acum numai acele ale datatoriloru de lucru. Proiectulu acest'a au fostu respinsu de camer'a comuniloru cnm se dice pe acolo, séu cea de josu séu a deputatiloru, trase dupa sine caderea ministeriului Russel-Gladstone și mijloci venirea la putere a ministeriului Derby. De atunci au fertu in poporulu englezu nemultiamirea pána in 28 Augustu candu si-a facutu ventu prin adunarea susu amintita. Nici plóia, nici nimic'a nu au descuragiatu pre poporu, ci au statu fatia la desbaterile ce s'a petrecutu sub ceriulu liberu și in fine au conclusu: sa dea unu votu de neincredere casei deputatiloru, dechiarându-i, ca ea, de candu au datu votu de neincredere ministeriului, care ia propusu reformarea legii electorali, nu mai representa poporulu. —

Intorcendu-ne spre orientu lucrurile acolo se incurca. Insl'a Candi'a (vedi nr. 65.) este inca in ferbere. Detairi sa aspeptámu dele viitoriulu celu mai de aprópe.

Din Romani'a se spune ca caletori'a Principelui Carolu pána la Iasi fu o caletoria de triumfu. Se scrie la foile vieneze, ca in Iasi va avé Principele intalnire cu unu tramisu rusescu, ca sa negotieze despre conditiuni de casatoria cu principes'a de Leuchtenberg.

„W. Abdp.“ are o coresp. din Bucuresci despre reducerea armatei, despre lips'a finantiala s. a. Coresp. spune ca Amploiatii de 8 luni (!) nu-si primescu lefile, mai departe ca regimulu au venit insusi la convingerea, ca suntu de lipsa mesuri reformatóre in tóte și ca sustinerea pácei e unu ce neaperatu de lipsa. Alegerea lui Ioann Ghic'a, esprincipe de Samos, de ministru e unu semnu de bunele intentiuni ale regimului. Cerculariulu ministrului pomenitu va decentralisatiune in administratiune. Respectarea drepturiloru și libertátiloru tuturor claselor, dice ministrulu, suntu mijloculu celu mai siguru prin carele póte unu regimu statorí o ordine durátore. Numai pacea și ordinea potu aduce o imbunatatire a tieriei atátu de sgduita in interesele ei materiale și morale. Delaturarea abuseriloru, ordinea in finantie, inaintarea agriculturii, imbunatatirea și immultirea mijlóceloru de comunicatiune suntu cele mai neaperate lucruri pentru tíera. —

Lupt'a marina dela Liss'a.

(Capetu din nr. tr.)

Iuliu 19 1866.

Póte nainte de a ajunge acésta epistola la voi telegrafulu ve va anun-ciá o invingere a flotei și luarea Lissei. Acésta insula se numesce Gibraltarulu márei adriatice, ea domnesce tiermurele orientale alu acestei mári, precum domnesce insul'a Tremitti malulu celu apusénu. Francesii și Englesii— pre tempulu resbelului Republicei și alu imperiului se luptaru multu pentru domnirea preste acésta insula. Pre Francesii ia costatu multu sange și viéti'a unui generale. Cine nu cunósce insemnatatea de a posse-de acésta insula, precum și securitatea acestui pemnu pentru Itali'a? Flot'a nóstra acum erá dómn'a adriatice. Candu in 27 Iuliu, Tegetthof observa ca noi voimu a lu atacá. Flot'a austriaca nu cutediá a se departá mai multu dela Pol'a și Fasana. Ocuparea insulei Liss'a ni va asigurá acésta domnire și pre venitoriu (urméza descrierea luptei din 18 vedi mai susu.)

Mai tardiu afláramu ca garnisón'a din Liss'a numera 2500 feciori (?) și e fórté bine armata (?). Flot'a nóstra avea sa incépa ataculu de trei párti: amiralulu Vacca sa atace Comisa carea e aperata de 2 baterie. Albini sa debarce la Manego, carea asemenea e aperata de 2 baterie.

Amiralulu comandante Persano cu alu 4-lea despartimentu avea sa atace Portulu „S. Giorgio“ aperatu de 4 Forturi și 2 baterie. La 11 1/2 se incepú ataculu, și tñu fára intrerumpere pána la 7 óre sér'a. Pre la 2 óre unu magazinu de pulbere de alu inamicului sborá in aeru,— dupa 1/2 óra alu doilea și cu elu restulu Fortului și bandier'a. Pre la 3 óre — tunurile din S. Giorgio— fura stricate și aduse la tacere.

A ve descrie curagiulu și entusiasmulu austriaciloru e cu neputintia. (Urméza mai multe orduri ce nu se potu descifrá.) Austriacii erau demni de amiratu, de 3, 4 ori se intórceau in deretru adunându-se și respundiendu, . . . și numai unu minutu de interdiamu ei se adunau iarasi in giurulu baterieloru parasite.

In unu tempu anumitu „Re d'Itali'a“ a trebuitu sa se apropia pána la 400 metri de malulu Fortului, de unde deschise lupt'a prin tunurile—

armstrong și alte tunuri. 107 de canonade amu datu a-supr'a Fortului Ve asicuru ca acést'a erá o musica minunata, in urm'a căreia tunurile și bastionele ni dau aspectulu unei gramede de ruine. Puscaturile din partea austriaciloru erau indreptate de minune. Granatele Ioru (le loro granate ballavano una rida infernale intorno al cassero di poppa) faceau unu saltu infernale in giurulu părții dinapoi a naiei unde erá postulu meu. De-si năile năstre fura ferecate, durere avuremu si noi unii plagiti și multi morti.

(Epistolele deput. C. P. Boggio adressate cătra mnlstrulu Depretis semena multu cu cele impartasite, de aceea ne marginimu a estrage numai cele ce se referescu la aperarea Lissei. Elu dice: „Trebuie sa recunoscemu bravur'ace a desvoltatu-o inimiculu intru aperarea Lissei, nici ruina fortului, nici demontare tunurilor, nici esplosiunea magazinelor, nimicu— nu l'a potutu descuragiá !)

(Telegramu.) Comand'a insului Liss'a.

Trei năi ferecate ataca bateri'a Comis'a, — 4 fregate de lemnu bateri'a Manego. — Dupa cate-va impuscature 10 năi ferecate și 12 de lemnu se trase cătra portulu Lissei, — năile de lemnu luara pusetiune in afara de distanti'a impuscărei, 10 năi ferecate de la 11 óre nainte de amédi continuara foculu contr'a intaritureloru Lissei pâna la 4 óre magazinulu bateriei Schmidt exploda, și ea deveni neapta de lupta. Fortulu Giorgiu angajatu in restempu de 6 óre cu tóte năile inimice ferecate — si oprí foculu din caus'a perderiloru celoru mari, — 4 năi ferecate se incercara a fortia fortulu si un'a ajunsese la inaltimea bateriei Zupparina*), dar acést'a impreuna cu bateriele Wellington și Madona le respinse. Lupt'a neintrerupta contr'a bateri'a Wellington pre la 8 óre sér'a se finí cu desiertarea de trei proiectile de tréscu din bateri'a Wellington. Fortulu Giorgiu suferí multu, ací in Mamul'a, Bentink și Zupparin'a fura stricate câte-va tunuri, 83 fetiori morti și raniti. Portarea trupeí amirabile. Inimiculu si-a luatú pusetiune in departare de 8 miluri de Liss'a, lupt'a de sicuru o va renoi sum gat'a la aceea. Vaporulu belicu „Egito“ se cufunda.

Inimiculu stricá telegrafulu dela Lesin'a.

Liss'a 18 Iuliu 1866.

Comand'a insulei Liss'a — cătra comand'a generala din Zara.

In 19. la 7 óre trei năi ferecate și o fregata de lemnu atacara fortulu Giorgiu, care li respunse. Pre la 8 óre cele trei năi ferecate se departara spre Nord-vest, Fregat'a de lemnu d'alungulu malului spre Comis'a. Intre 9¹/₂ și 10¹/₂ óre mai multe fregate de lemnu deschisera unu focu concentratu cătra fortulu Giorgiu. Pre la 4¹/₂ dupa prandiu 4 năi ferecate inceputa unu focu infricosiatu contr'a fortulu Giorgiu, Bentink, Wellington și Zupparin'a, cari li respunse. Pre la 5¹/₂ se mai mari lupt'a cu foculu din mai multe fregate de lemnu; 4 năi ferecate cari — din departare de 600 pasi bombardau bateri'a Madon'a fortiaara portulu. — Madon'a ajutata de Wellington li respunse. Năile năstre ferecate dintre cari un'a fu arsa, ear alt'a tare stricata — fura puse in retragere. O debarcare incercata la Gradacu si Chiave fu respinsa, alt'a la Comis'a nimicita. Optu fetiori fura raniti, mai multe tunuri stricate, tóte intariturele pâne la Madon'a, Zupparin'a si Robertson suferira multu, dar se reparara si pentru asta data earasi suntu apte spre aperare. Garnison'a e entusiasmata.

Diece năi ferecate, 2 monitoare, 14 vapori de lemnu, intre cari 4 cu trupe de desbarcare — formau puterea inimica.

Incercarea de debarcare la Stupisce in 20 Iuliu 4¹/₂ óre dimineti'a fu nimicita. La 10³/₄ óre batali'a marina.

Liss'a 21 Iuliu 1866.

Ursu m. p.

Ordinulu comand'eí insulei si fortaretiei nro 202 d. 21/7 1866.

Un'a flota inimica poterica si-a desvoltatu tóta puterea, spre a cuceri insul'a pre carea M. S. Imperatulu vi-a incredintiat'o spre aperare. Curagiulu si perseveranti'a vóstra in sa au respinsu colosulu celu de fieru, care — radiematu pre debeleti'a poterei năstre — sperá invingere. Voi — de dupa aperamintele cele debile de pétra, cu putine arme — ati sustinutu victoriosi lupt'a cu flot'a inimica preponderante prin năile ei ferecate si mai mari si in calibru si cu numerulu pâna candu flot'a năstra navalí asupr'a ei cu cutesantia si scrise cu sangele eroiloru in istori'a Austriei acésta lupta gloriósa.

Eu cá martore alu perseverantiei lucrăriloru vóstre pre cari nu le putara debelá nici chiaru cele mai mari neajunsuri — vinu a ve esprime multumit'a ce o meritati pentru inaltulu vostru servitiu, rezervandu-mi a face cunoscutu Maj. Sele Imperatului pre cei mai bravi dintre bravi.

Osteni! Veniti, sa intrebuintiamu dílele de repausu — ce flot'a năstra cea cutediátore, ni le-a castigatu cu greutate — spre a ne intari si asicuré contr'a nóueloru atacuri, cá si aceste sa se franga, si asiá sa justificămu cu superbia incredintiarea ce a pus'o in noi prégratiosulu nostru Imperatu si Domnu. **)

Liss'a 24 Iuliu 1866.

Br. Davidu Ursu m. p. colouelu comandante alu insulei si fortaretiei.

Praes. nr. 990 Generariulu comandante L. M. camp. Philippovich cătra comand'a insulei Liss'a.

*) Giorgio, Wellington, Bentink, Zupparina si Madon'a suntu numele fortificatiuniloru.

**) Succesulu invingereí lui Tegetthof ede a se ascrie mai alesu impregiurării, ca flot'a italiana — in urm'a asediului contr'a Lissei — acum erá ostenita, candu o ataca Tegetthof; prin urmare invingerea aceea este mai multu meritulu dispusetiuniloru observate din partea comand. insulei Liss'a Br. Davidu Ursu. Red. Conc.)

Amu primitu dela M. S. urmatoriulu telegramu :
Faceti cunoscuta recunoscinti'a Mea bravei garnisóne din Liss'a. Asceptu propenerile ei in privinti'a celoru ce s'au destinsu.
Sum ferice a ve poté avisá aceste.
Praes. nr. 487.
Gener. comand. LM. camp. Philippovich cătra majorulu gen. cavaleru de Schönfeld Spalato.

Ve recercu a inaintá urmatoriulu telegramu la Liss'a :

Comandantelui si garnisónei din Liss'a. Din inima vinu a salutá brav'a garnisóna si asceptu reportu mai deaprópe spre a poté face cunoscute M. S. bravurele acelei'a si a lu rugá pentru recunoscere.

Sabiiu 25 Aug. Conferintie invatiatoresci s'a tinutu aici Dumineca, Luni si Marti, cu invatiatorii din tract. prot. alu Sabiiului I. si tract. prot. alu Mercurei. Amu dorí sa putemu publicá mai pre largu despre decursulu loru.

Brasiovu 13 Augustu. Cetatea năstra este cam spariata din caus'a bólei orientale, care s'a facutu cá óspe si pre la noi. Asta bóla cu nume de cholera ne secerá in dílele aceste mai multi cetatieni. Spaim'a ei, cá pentru ori care óspe reu, au adusu pe o multime de ómeni la patu, si mai cu séma dela patru-dieci de ani in susu; jumetate din cei bolnavi nu suntu de cholera ci de fric'a ei. Cu tóte acestea nu e a se luá lucru pe usioru candu moru câte 15 pe dí, cá eri si alalta eri; se intemplá in sa si casuri de pre celu care'lu vorbise lumea ca e mortu, i'lu vedi mai târdiu pe ulitia ridiendu.

Suntu triste si intemplările aceste ivite pre la noi dara sa dícemu: Feréscane Ddieu de mai reu, pentruca acést'a fú lapte cu pasatu pre lănga cele ce suferira vecinii nostri si alti ómeni din orientu, de unde a si venitu acestu óspe. Credemu ca Comissiunea européna de medici care lucra in Constantinopole va casá reulu dela redacina.

Pâna un'a alt'a in sa sa ingrigimu si noi incátu ne stá in putintia. Si ce se atinge de poporulu nostru apoi ne adresămu cătra preotime, care ori si cum e sentinel'a năstra cea mai sigura si o recercămu sa priveghieze, asupr'a poporului, sa-i fia la indemana cu ajutorulu ei, si sa-i esplice mesurile date de cătra inaltulu Guvernu regiu in privinti'a acést'a. O alta mesura sanitaria, la care ori ce preotu are sa-si dea concursulu seu, e la casuri triste, privighiarea asupr'a sapărei morminteloru. Va sa dica sa stăruiésca ca acele sa fia afunde de ajunsu. Inainte de tóte sa nu se sfiiasca de cei bolnavi, ci sa-i mangaie, căci prin acést'a mulcomesce chiaru si frica celoru ipocondrici, cari se bolnavescu mai multu de frica.

Poiana (Scaunulu Mercurei) in 15 Augustu 1866.

De candu apare „Telegr. Rom.“ fórte putine corespundintie amu cetitu din acestu Scaunu, putine dícu, ca fatia cu multimea poporului si a intelegintiei române, mai multe s'aru fi cuvenitu sa apara, de óre ce si subt pólele acestei părți ale Carpatiloru au inceputu poporulu a-si cunósce missiunea sea, a-si cunósce venitoriulu carele i stá inainte, unu venitoriu mai ferice, de cum au avutu antecesorii lui. De aceea speru ca onoratulu publicu alu „Tel. Rom.“ nu va fi cu nepatientia, a celí câte-va renduri si din comun'a năstra Poiana, dintr'o comuna curatu romána, si care numera mai bine de 5000 de suflete. Inca in díu'a Schimbărei la fatia a Dlui, in care dí s'a serbatu cu mare solemnitate si díu'a natale a Maj. Sele, facendu-se rogaciuni pentru sanetatea Imperatului nostru, dupa finirea cultului ddieescu prin ojuventare fórte potrivita, făcú P. I. Manegutiu cunoscutu cumca in 15 Augustu se va serbá lubileulu de o sutade ani a bisericei cei vechi, o serbare de mare insemnătate, pentru comun'a năstra. Acésta biserică de lemnu, tóta zugravita, au fostu pentru tempulu acel'a un'a din cele mai mari biserici române, in nesce tempuri candu poporulu nostru gema sub asprimea altoru. In adeveru surprinde pre totu omulu anticitatea si positi'a cea romantica a acestei biserici, de unde se vede sumeti'a coróna a Carpatiloru, cari incungiara frumós'a Transilvania. — De aru fi dísu cine-va la urdírea acestei biserici, ca preste 70 de ani, va sa aiba comun'a alta biserică, mai frumósă si mai mare, si care sa se póta asemená cu ori ce biserică romána din patria, si cumca va sa urce nrulu locuitoriloru pâna la 5000 de suflete si sa serbeze Inbibleulu la cea vechia, s'aru fi parutu cu nepotintia. —

Tu dí solena, cu căta ardóre te-au asteptatu poporulu Comunei năstre! — Inca in ajunulu acestei serbări, petrunsu de o dí marétiá, iluminá fiesce-care cas'a sea, iluminanduse totudeodata si ambele biserici, cari dau unu prospectu detotu frumosu privitoriului. In 15 Augustu inca in díori, pâna candu radiele sórelui nu straluceau preste vârfurile turnuriloru, cari erau infrumsetiate cu stindarde nationale si imperatesci, resunetulu campaneloru vesteau acésta mare si rara serbare! —

Dupa finirea servitiului Ddieescu in ambele biserici poporulu dela biserica noua in fruntea a 2 preoti si a unui diaconu, dimpreuna si tóta tinerimea scolara cu invatiatorii ei, mersera cu litia pâna la biserica cea vechia, fiindu calea de ambe părți cu pomi verdi infrumsetiata, unde asteptau alti doi preoti, si unde apoi se facura slujba pentru cei morti, si pentru cei ce au edificatu acestu sântu edificiu, in nisce tempuri asiá de critici, — candu

au rabdatu și patimi pentru acestu locu sântu. — Dupa acést'a se tinura 2 cuventări, un'a din partea parintelui I. Manegutiu, care vorbira despre serbatórea adormirii și despre hramulu acestei biserici, iara studintele de a VII clasa gimn. G. Tom'a cuventă despre Jubileulu de o suta de ani, — ambe fórté potrivite serbârei, — cu care se finí solemnitatea. — Apoi urmara și unu prândiu splendidu la care luara parte clerulu bisericescu și mirenescu. — Aici se redică toaste pentru Majestatea Sea, pentru Escelenti'a Sea Archiepiscopulu și Metropolitulu **A n d r e i u** Baronu de **S i a g u n'a**, — pentru prea demnulu nostru protopopu și asesoru la Cons. metropolitanu **P. Bodila**, — pentru comun'a și prosperarea ei, și pentru alte persóne demne. —

Dee atotopotintele cá sa póta ajunde acésta comuna, a putea serbá unu ast-feliu de Jubileu și la biserica cea nóua, — care este documentulu celu mai bunu despre inaintarea acestei comune, și despre simtiulu ce-lu pórtá pentru biserica scóla, și religiune, cum și despre grigea pentru inaintarea acestor'a. —

N. O.

Aradu in 1 Septemvre

Care e omulu poleitu? Ori ce societate, unde se tractéza cu onóre și crutiare, și unde necuviintia nu se descopere dintr'o data, se numesce politetia. Pe acél'a lu numimu bine crescutu, care dela tóte acelea se refíne, ce vatema cuvenintia, fára a-i considerá priceperea și moralitatea, insa cucerirea prefacuta, nici de cátu nu se póte numi cultura. —

Omulu poleitu cu gustulu finu, din launtrulu seu onoréza dreptatea. Caracterulu seu arata o constantia și umanitate, nu e servulu vanității, ei demnitatea si-o pastréza cu seriositate și cu sirguintia. Purtarea sea între ómeni e vediuta, și elu pretiutu, judecat'a sea drépta, observările sele ascutite și fundamentali. — Nu numai ca nu vatema pre nime, ei tocma cu cea mai mare crutiare și pietate tractéza cu tóte celu imprejura. —

In acea societate, unde pe altii i batjocorescu, și i calumniéza, unde tempulu numai cu jucarea de cárti se petrece, nu se póte numi nimenea poleitu, pentruca intr'acei nici o schinteia de geniulu perfectibilitáti nu stralucesce, — ce póte interesá pre omu cá omu; și ce póte fi in privintia-i pretiutu, numai acea póte fi obiectulu vorbirei in societate. — Frumosulu și glori'a ce mintea aduce, ce maiestria zidesce, ce sciintia nasce, ce diligintia și gustulu bunu perfectiunéza; acestea, suntú petrekerile societátiloru culte. Acelea societáti insa care numai despre maruntisuri se cugeta, și acea ce e mai ponderosu — onórea omenimei, gustulu și cunoscintiele scientifice le tinu bagatele, nu suntú demni de societatea culta. —

S. F.

Principatele române unite.

Bucuresci 18/30 Augustu.

„Ordinea“, a aparutu adi in Bucuresci.

Acestu diuaru va aparé, Marti'a, și Joi'a și Duminec'a, sub directiunea totu acelui comitatu care s'a constituitu pentru alegerile viitoare și a cáru epistola circularia și programa, redactiunea Romanului a reprodus'o intr'unulu din nr. trecute. In capulu noului diuaru se dice:

„Diuariulu „Ordinea“ apare sub directiunea unui comitatu compusu de dd. Lascaru Catargiu, George Cost'a-Foru, Printiulu Dimitrie Ghic'a, Aristid Pascalu, Printiulu Alessandru Stirbeiu, Manolache Costache și Constantinu Bráiloiu.“

Sub titlu „diuariulu nostru“ cá programa și profesiune de credintia, nóua fóia dechiara ca „nu va face nici un'a nici alt'a, fiindu ca dela 1859 pâna astadi s'au vediutu prea multe programe și profesiuni de credintia.“

„Program'a nóstra, adauge comitatulu, este in titlu diuariului, și ne vomu margini numai a dá o esplicare cum privimu situatiunea nóstra politica și ce intielegemu prin cuventulu „Ordinea“ pusu in capulu foiei cá semnu de raliare.“

Acestu articulu, subscrisu de d. C. N. Bráiloiu esplică ce este revolutiune și spiritulu revolutiunariu și ce intielege prin „Ordine.“ Dupa revist'a politica vine unu articulu intitulatu Opiniunea publica, de d. G. Cost'a-Foru, in care face o revista a trecutului și da sfaturile ce crede ca trebuie sa se faca in viitoriu. In revist'a diuarielorú vamú dá séma mai pre largu; aci datorita nóstra este a anunčia aparirea noului diuaru, și a-i urá isband'a cea mai deplina pentru fericirea Romaniei. —

In numerulu de eri facurámu cunoscutu ca Primari'a Capitalei n'a pututu inca nici sa incépa dresarea listelorú din cauza ca rolurile și sciintiele ce a fostu nevoita a cere dela autoritátile competinti nu i s'au tramisu nici pâna'acum. Cum dar, dupa ce terminulu pentru reclamári se scurta de aci cu 11 díle, se voru putea face ele candu se va desfiintia cu totulú din cauza ca autoritátile n'au pututu tramite nici pâna'acum sciintia ce li s'a cerutu de cátra Primarii și fára de care ele nu potú face listele electorale?

Monitorele de adi publica urmatoriulu comunicatu:

„Corpulu repausatului Anastasie Panu sosindu la Giurgiu guvernulu s'a grábitu de a luá mesuri cuvenite pentru depunerea sea in Catedral'a de acolo.

„In totu tempulu cátu va stá depusu corpulu in biserica, se voru face cuvenitele ragaciuni de morti, iara inmormentarea se va face Dumineca la 28 ale curintei, in Capital'a Bucuresci.

„Unu osebitu anunciu va aduce la cunoscintia publica, program'a ceremoniei funebre.“ „Romanulu.“

Bugetulu armatei române. Cetirámu in Monitoriulu dela 23 Augustu referatulu ministrului armatei, jurnalulu consiliului de ministri și decretulu domnescu prin care se espune cum s'a redusú armat'a și cáta economie s'a facutu in bugetu.

Vedemu antáiu ca armat'a s'a redusú la cifr'a de 7651 ómeni; vedemu alu doilea ca cifr'a alocata pe cinci luni pentru acesti 7651 ómeni este de 11,286,545 lei, care facu pe unu anu intregu 27,087,708 lei. Acésta cifra cuprinde o credemu, cáci in referatu nu se esplica in destulu de bine, și mic'a suma ce se cheltuia cu dorobantii și granicierii; cari și chiaru ei au suferitu reductiune. In bugetulu anului 1865, acelu bugetu contr'a cáru'a au strigatu toti, se vede 39,713,394 lei sum'a totale in care intra dorobantii și granicierii. Noi vomu scadé din acésta suma 5,607,040 lei dorobantii și granicierii, și va remané pentru armat'a regulata 34,106,454 lei. Acésta cifra erá destinata numai pentru armat'a regulata, și armat'a regulata se urcá la 14,000 ómeni. Dupa nóuele reductiuni, sum'a totale destinata pentru armat'a regulata este de 27,087,708 lei pe anu, scade dorobantii și granicierii 3,809,751, pupa cum suntú redusi; remanu pentru armat'a regulata sum'a de 23,278,957 lei pe anu! și armat'a regulata se compune de 7651 ómeni adeca 7,018,746 lei mai putinu, și 6349 ómeni mai putinu decátu in bugetulu anului 1865. Asiá dara împártindu la 7651 ómeni sum'a de 23,278,957 lei, ne costa fia-care soldatu aprópe 3100 totu intielegandu-se aici, adeca cu 600 lei mai scumpu soldatulupe anu decátu in anulu 1865, de-si armat'a nu mai are astadi decátu o mia de cai. Cu 2000 lei mai multu decátu soldatulu rusu și cu 1709 mai multu decátu soldatulu germanu; in fine strainii potú sa afe, ca asiá s'a amelioratu economiele in armat'a romána, incátu cu 23,278,957 lei se tine o armata de 7651 ómeni!!! dintre cari cei mai multi suntú împártiti sluge (vistavoi); faceți și domnia vóstra socotéla și diceti ce sciti, cáci noi nu mai scimu ce sa dicemu. „Tr. Carp.“

Bibliograficu.

„Gramatica romana pentru classea II., III. și IV. poporala și normala, lucrata dupa o sistema nóua, de N. I. Mihaltianu, Directore la scóla normala rom. din Rasnari. 3 fascióre, tiparite la Sabiiu in tipografi'a archidiecesana, 1866.“ —

Este afara de tóta indoje'l'a, cá cunoscintia limbei materne are sa fia unulu din obiectele de invetiamentu ale scólei poporale. Dar pe cátu este de mare consimtiementulu pedagogilorú in privintia lucrului insusi, pe atátu de mare e deosebirea lorú in privintia mesurii, pâna unde sa se mérga, și a modulu (metodulu), dupa care sa se purcéda la predarea lui in scóla. Tacu de astadata despre mesura, cáci intrebarea acést'a șingura aru dá materia de ajunsu pentru tractate intregi; ear cátu pentru diferitele metode, acelea pe lângá tóta diferintia lorú s'aru poté reduce, mai multu ori mai putinu, la dóue principale: la metodulu sinteticu și metodulu analiticu. Metodulu sinteticu, precum se scie, e acél'a, candu invetiatoriulu, dupa-ce scolarii au ajunsu la órecare desteritate in cetire și scriere, trece cu ei la cunoscintia feluritelorú clase de cuvinte: substantivu, adiectivu, pronume, numeralu, verbu, și asiá mai departe pâna in fine, invetiandu scolarii schimbările respective ale cuvintelorú dupa genu, numeru, casu (etc. din regule — intru tóte dupa modulu invetiarei limbelorú mórte, d. e. alu celei grece seu latine. Celalaltu metodu, celu analiticu, presupune limb'a materna cunoscuta la scolarii, și de aceea incepe nu cu regule, ci cu esemple vii, (nu cu „prácepta“ ci cu „exempla“) cu bucáti de cetire, cu constructiuni, desfacendu-le acestea in cuvinte și pe bas'a lorú invetiandu prin observare și imitare regulele schimbárei cuvintelorú, și astfel, — mai multu prin deprindere, decátu prin teorii și abstractiuni, cunoscintia limbei, adeca desteritatea de a intielege disele altor'a și de a infatisia altor'a disele sele.

Acestea premise, nu va fi cu greu a pronuncia, ca in scólele nóstre incepatóre, atátu in cele capitale cátu și in cele simple poporale, s'au invetiatu pâna acum limb'a materna mai cu séma dupa metodulu sinteticu, de-si póte ici colea unulu seu altulu dintre invetiatori, luandu-si de modelu metodulu Becker—Wurst'iu in german'a, a cercatu a-lu transplantá acést'a și in scólele nóstre romanesci.

O astfelu de cercare avemú sa vedemu și in manualulu susu numtu, compusu de d. invetiatoriulu și directoru la scóla normala gr. or. din Resnari, N. I. Mihaltianu, și DSea insusi voiesce a fi privita astfelu lucrarea sea, dicendu chiaru in titulu ei, ca aceea este dupa o metoda nóua, va sa dica diferitóre de cea indatinata pâna acum.

Procederea DSele este pe scurtu cea următoare. Gramatic'a se începe în class'a II. Fundamentul e construcțiunea într'ega, dar simpla, cu subiectu, predicatu și respective și legatōre. De aici se desfășura substantivulu cu numeralu, articolulu, genulu, casulu—totu în și prin esemple; apoi se trece la adiectivulu, declinațiunea și comparațiunea lui; după aceea la verbu cu cele 3 timpuri principale: presinte, trecutu și fiitoriu; apoi la pronumele personalu, possessivulu și demonstrativulu; urm'za numeralulu definitu și nedefinitu, conjugarea verbelor în cele 3 timpuri principale și în cele 4 moduri (sententiaľu, interogativu (?), imperativu și optativu), și partea ac'est'a se încheia cu propozițiunea simpla și contra, și cu o recapitulatiune asup'r'a propozițiunei simple cu felurile 3 soiuri de predicatu. Ac'est'a e partea I, fasciōr'a I. (41 pagine.)

Fasciōr'a II. (71 pagine), menita pentru class'a III, începe cu propozițiunea simpla, precum s'a tractatu aceea și n fasciōr'a I, cu remanere stricta pel'anga subiectu și predicatu. Ac'est'a este autorulu stadiulu I. Stadiulu II se ocupa cu substantivulu mai pe largu (nume proprie, apelative etc.) precum și cu articolulu masculinu, femininu și neutru (mestecatu), determinativulu și nedeterminativulu. Stadiulu III. privesce „verbulu după form'a și însemnarea lui“; stadiulu IV. adiectivulu; stadiulu V. declinațiunea subst. și adiect. cu privire amerunta la schimbările loru terminative; stadiulu VI prepozițiunea cu casurile, ce pretinde; stadiulu VIII, „verbulu și form'a lui“, toate timpurile, apoi verbele auxiliare, form'a activa și passiva, și paradigme ale tuturor 4 conjugatiunilor; stadiulu IX numeralululu cu speciile lui; stadiulu X. pronumele toate; stadiulu XI. verbulu subiectivulu, obiectivulu (intransitivulu, transativulu) și reflexivulu; stadiulu XII. adverbiulu: stadiulu XIII. propozițiunea simpla, compusa, contrasa. Cu o recapitulare a tuturor 9 speciilor de cuvinte se termina fasciōr'a II.

Fasciōr'a III. pentru class'a IV. (85 pagine) o asiū numi o recapitulatiune (insa în alta ordine), a celor espuse în fasciōr'a I. și II., adaugendu-se la speciile de cuvinte și interjectiunea, și încheiandu-se totulu prin o espunere a elementelor de Sintaxa. (Va urmá).

V a r i e t á t i.

* Din o epistola privata dela Hatiegu scótemu următoarele: „Majorulu Ioann Novacu de Hunyád, pe care lu credea lumea de mortu, în urm'a lovirei dela Königgrätz, — respective la Chlum, e acum deplinu sanetosu și merge a-si ocupá postulu. Au scrisu batrenulu seu tata aici la Hatiegu.“

** (Soldatii nostri.) Doi Austriaci, sediendu într'o beraria, în Trübau, fura insotiti de unu oficieru betránu prusescu, cu care începura a vorbi fără reserva și despre batai'a dela Königgrätz. Oficierulu duse, ca Austriacii sa nu faca imputári soldatiloru sei, candu se voru întorná, căci pân' la 4 óre Prusii au fostu batuti și perduti de jumetate, candu deodata zarira o eróre mare în aríp'a stânga a Austriaciloru, și aflandu o spartura printre strurile loru, i apucara în cóste și din spate. Oficierulu ac'est'a necunoscutu fusese gener. Steinmetz, care le mai duse la despartire, ca artilerii'a și venatorii austriaci au facutu Prusiloru mai mari pagube decâtu puscile cu acu ale Prusiloru Austriaciloru.—

* Din Oppeln se scrie (30 Aug.) ca acolo au și ajunsu sum'a de 10 milióne de taleri platiti din partea Austriei, Prussiei. În 8 zile au sa sosésca și celelalte 10 milióne. Bani sositi pâna acum constau din taleri de argintu, asiedati în 718 buti, de o greutate de 4112 mági.

** (Serbatóre natiunala.) Poporulu serbescu din Austri'a a serbatu în septemán'a trecuta în Neoplant'a o serbatóre natiunala, fiindu adunata acolo „Matic'a“ serbésca (Asoc. literaria), reuniunea teatrulu serbescu și unu „congresu“ de studii serbesci. —

(În sul'a Candia). Ac'est'a insula se afla în marea mediterana spre média dí resaritu dela Greci'a și e puntea asiá dicendu dela cest'a din urma și dela Itali'a spre Asi'a. În timpurile cele mai vechi sa se fi chiamatu și Idai'a, după aceea „Cret'a“ (în cărțile bisericesci „Critu“). Turcii o numescu Kired séu Icriti. Fertilitatea (rodire) și clima precum și situatiunea insulei o aru face loculu celu mai placutu, deca regimulu turcescu nu aru împedeca prin administratiunea sea cea ticalósa și agricultur'a și industri'a și chiaru și unu comerciu mai viu. Locuitorii insulei, pre l'anga toate însusirile cele bune ale acesteia, duc lipsa chiaru și de mijlocele neapérate de lipsa pentru traiu. Locuitorii insulei suntu în cea mai mare parte greci și pre tempulu domniei Greciloru numerau 1,200,000. Astadi abiá ajungu la 200,000. Decrescerea populatiunei se póte ascrie revolutiuniloru celor multe de care fú bantuita insul'a. La an. 823 cadu în mânilor turciloru. În an. 1204 o cumperara Venetianii dela turci cu 30 de punti de aur. Mai târdiu o luara genovezii dela Venetiani și după aceea cest'a dela cei'a. În an. 1667 iera cadu în mânilor turciloru. În sul'a a 18-a o ocupara rusii însa numai tempu fórtu scurtu. La 1821 au luat locuitorii parte la revolutiunea grecésca. În urm'a unu

tratatu, înca nefiindu revolutiunea grecésca terminata, veni în posesiunea lui Mehemet Ali, vice reg. Egiptulu (1833). Mehemet fu însa reu vedutu de locuitorii se sustinu în posesiune pâna la 1840, candu insul'a iera veni în mânilor Turciei. De atunci în cóce au mai cercatu locuitorii în mai multe renduri a deveni neaternatori însa în desiertu. Sa asteptámu sa vedemu cari voru fi rezultatele miscárilor de acum.

** Va aparé în lun'a lui Septembre a. c. Dictionaru Portativu germano-romanu. Pretiulu unu exemplaru va fi de 5 sfanti. Cumperatorii a mai multor de 100 exemplare voru avea unu rabatu de 25%, însa numai cátra bani gat'a. Comandele se voru adressá subsemnatulu în tipografi'a Ioann Weiss, la Bucuresci. Theocharu Alexi, Editoru.

Nr. 14—1 Publicare de concursu.

Amesuratu Concluzulu adusu în siedinti'a II. a adunárei gen. a Asoc. tranne romane, tinuta la Alb'a-Iuli'a în 29 Augustu c. n. a. c. p. VI.; subscribulu Comitetulu alu Asoc. publica prin ac'est'a concursu pentru 2 stipendia de câte 300 f. v. a. pentru 2 ascultatori de preparandia în Pra'ga (în Boemi'a) dimpreuna cu spese de drumu a 50 fl. v. a. pentru unulu.

Terminulu concursulu se defige pre 25 lui Septembre după cal. nou. a. c.

Competentii la aceste stipendia, au sa-si tramitia pâna la susu numitulu terminu la Comitetulu Asociatiunei tranne, concurselu loru provédute cu următoarele documente: a) Atestatu de botezu; b) Testimoniu, ca au depusu esamenu de maturitate cu calculi bun. *)

Din siedinti'a Comitetulu Asociatiunei tranne romane, tinuta la Sabiu în 4 Septembre c. n. a. c.

Nr. 15—1 Publicare de concursu.

În urmarea și în întielesulu concluzulu Adunárei generale a Asoc. tranne tinute la Alb'a Iuli'a în 28 29 Aug. a. c. siedinti'a II p. VI subscribulu Comitetulu publica prin ac'est'a concursu pentru:

Patru stipendii, și anume: 3 de câte 100 f. pentru trei ascultatori de drepturi în Pest'a și Vien'a, și unulu de 80 f. pentru unu ascultatoriu de drepturi în patria. Terminulu se defige la ac'estu concursu pre 26 Sept. c. n. a. c.

Aspiratorii la susu numitele stipendii, voru avé pâna la defiptulu terminu asi asterne la Comitetulu Asoc. tranne, petitiunile sele provédute: a) cu atestatu de botezu; b) cu testimoniu scolaristicu despre progressulu în studia, cum și despre portarea morala, în urma c) cu testimoniu demnu de credintia despre lipsirea mijlóciloru materiale spre a poté continuá invetiaturile. *) **)

Din siedinti'a Comitetulu Asociatiunei tranne romane tinuta la Sabiu în 4 Septembre. 1866.

Nr. 16—1 Publicare de concursu.

În urmarea concluzulu adusu în siedinti'a II p. VI. a Adunárei generale a Asoc. tranne romane tinuta în 28 și 29 Augustu c. n. a. c. la Belgradu, Comitetulu Asoc. tranne, publica prin ac'est'a concursu la unu stipendiu de 300 f. v. a., destinat pentru unu tineru romanu, carele se va consacrá studiiloru tehnice.

Terminulu concursulu se defige pre 25 Sep. după c. n. a. c. Concurrentii la ac'estu stipendiu au de a-si tramite pâna la susu numitulu terminu la Comitetulu Asoc. tranne resp. concurselu provédute și instruite cu toate documintele necesarie și resp. a) cu atestatu de botezu; b) cu testimoniu bunu de maturitate, cum și cu documentu demnu de tota credintia, despre lips'a de mijloce. *)

Din siedinti'a Comitetulu Asociatiunei tranne romane tinuta la Sabiu în 4 Septembre 1866.

*) Celelalte jurnale române înca suntu rogata a reproduce în colónele sele aceste Concurse.

** Si acei tineri, cari s'a bucuratu în anii precedenti de vre-unu stipendiu alu Asoc. suntu detori a-si tramite resp. concurselu provédute cu documintele necesarie.

Nr. 13—1 Concursu.

Pentru ocuparea a dóue posturi de invetiatori la scól'a comunala din Sesciori Protopresbiteratulu S. Sabesiulu se deschide concursu, cu care statii suntu împreunate următoarele emoluminte, și anume: pentru statiunea I—un salariu anuale de 150 f. v. a. cuartiru și lemne de incalditu pentru statiunea a II 105 f. v. a., cuartiru naturalu și lemne de incalditu.

Doritorii de a ocupá aceste statii se binevoiésca a asterne petitiunile scrise cu mân'a lor, și provédute: 1) cu atestatu de botezu; 2) cu atestatu despre absolvarea cursulu pedagogicu séu teologicu, și cumca sciu cantările și tipiculu bisericescu—Prea onor. Scaunu Protopresbiterale gr. or. din Sabesiu celu multu pâna în 15 Septembre a. c.—Sesciori în 10 Augustu 1866.

Comitetulu Parochialu gr. or.

Îndreptare. În Cor. dela Fagarasiu de dto 27 Aug. 1866 nr. 65 s'a tiparitu reu pasagiulu: „fără a se fi folositu decâtu de mic'a executiune militara“; e de a se îndreptá: „fără a se fi folositu câtu de mica executiune militara.“